SUMMARY. This article provides a comprehensive analysis of the role and importance of green spaces in urban culture. Urbanization processes have significantly impacted the ecological stability and social environment of cities, making the development and expansion of green spaces a critical issue. Green spaces play a vital role not only in maintaining the ecological balance of urban ecosystems but also in improving public health, fostering social relationships, and enhancing the aesthetic quality of urban infrastructure.The article examines the ecological, social, and psychological benefits of green spaces, drawing on scholarly sources and contemporary research. It also explores innovative approaches in modern urban planning, such as «vertical gardens» and «green roofs», as solutions for increasing green spaces. The importance of integrating international and local experiences in green space development and the need for strategic planning to ensure sustainability are emphasized.Through this discussion, the article highlights the role of green spaces in improving urban ecology, infrastructure, and social life, presenting actionable measures and scientific recommendations for future implementation.

КИТАПХАНА ПЕДАГОГИКАСЫ

Кабулова Мехрибан Толыбаевна – *үлкен оқытыўшы,*
педагогика илимлери бойынша философия докторы(PhD)
Өзбекстан мәмлекетлик көркем өнер ҳәм мәденият институты Нөкис филиалы

Таянч сўзлар: кутувхоначи, китоб, китобхон, ўқиш, таълим, ижод, яратиш.
Ключевые слова: библиотекарь, книга, читатель, чтение, воспитание, творчество, созидание.
Key words: librarian, book, reader, reading, education, creativity, creation.

Өзбекстан Республикасы ғәрезсизликке ерискеннен соң жәмийет раўажланыўының барлық тараўларында: сиясатта, экономикада, көркем әдебиятта, мәдениятта, педагогикада, руўхыйлық ҳәм ағартыўшылықта үлкен өзгерислер жүз берди.

Руўхый мәдениятымызды илимлер арқалы раўажландырыў, жетискенликлер менен байытып барыў, өзлигимизди тереңирек аңлаў, миллий идея хәм ғәрезсизлик идеологиясы принциплерин халқымыз санасына сиңдириў тийкарғы ўазыйпалардан бири болып есапланады. Хүкиметимиз тәрепинен илимий қәнигелер таярлаўды ҳәм олардың тәжирийбесин арттырыў, илимий тексериў мәкемелериниң тармақларын кеңейтиў, илимий мийнетлер ҳәм оқыў әдебиятларын көбейтиў ушын барлық қолайлықлар жаратып бермекте. Бул ҳәр бир инсаннан усы үлкен информация әлемине кирип барыў, оннан өзине зәрүрли мағлыўматты ала билиў көнликпесин, шеберлигин ийелеўди талап етекте. Ҳәзирги ўақта интернет тармағы жүдә кеңейди. Енди китап оқыўшы дүнья жүзиндеги қәлеген мәмлекеттиң китапхана фондындағы көркем әдебиятлар хаққындағы, дүнья халықларының руухый мәдениятындағы өзгерислер ҳаққында өз китапханасында отырып мағлыўмат алыў мүмкиншилигине ийе. Жасларда мәлимлеме мәдениятын тәрбиялаўда жоқары ҳәм улыўма билим бериў оқыў орынларының ҳәм балалар китапханаларының тийкарғы ўазыйпасы болып есапланады. Себеби, китап оқыўшы көбирек ўақтын китапханаларда өткереди. Сонлықтан китапханашы-педагог таярлаў ўазыйпасы әҳмийетли ўазыйпалардан бири.

Өзбекстан китапханаларындағы педагогикалық искерлик тәлим-тәрбия процессинде зәрүрли орын тутады, информациядан пайдаланыўды тәмийинлеўди ҳәм жәмийеттиің мәдений-интеллектуаллық қәдириятларын қәлиплестириўге үлес қосады.

Китапхана педагогикасы ҳаққында ойлаўда тийкарғы пикирди өткерип жибермеслик ушын әўеле улыўма түсиникти көрип шығыў мақсетке муўапық болып табылады. “Тәрбияшы” термини грекше “падагогос” сөзинен келип шыққан болып, сөзбе-сөз “балалар жетекшиси” деген мәнисти аңлатады. Әййемги заманларда бул “баланы басқарған” шахс еди. Кейинирек бул терминниң мәниси кеңейди: оқытыўшы балаға турмыс даўамында жолдас болған, яғный билим берген, оқытқан шахс деп атала басланды. Бул синоним сөзлерден: муғаллим, оқытыўшы, педагог, ең кең мәниси “педагог” болып табылады. “Оқытыўшы” сөзи заманагөй “педагогика” түсиниги – тәлим ҳәм тәрбия пәни менен байланыслы. Оқытыўшының педагогика бойынша қәниге, оқытыў, үйретиў, билим бериў, тәрбиялаў ушын кәсиплик таярлыққа ийе десекте алжаспаймыз. Перзент тәрбиясы ҳаққындағы пән ретинде басланған педагогика эволюция процессинде кеңейип, тәлим, тәрбия, методика сыяқлы түсиниклерди

қамтып алды. Тәлим педагогиканың жетекши категориясына айланды. Ҳәзирги раўажланған инсанлық жәмийеттиң бәлент дәрежесине жетистириўши, олардың ақыл, билим ийелеўине, адамгершилик пенен саналы ис тутыўына өзек болып келген қубылыс – бул тәлим-тәрбия. Тәлим-тәрбия адамзат орталығын инсанлардың жәмийети етип сақлап келген ҳәм ҳәзир де услап турған ең уллы күдиретли күш. Өзбекстанның тарийхый китапханалары тек ғана китапларды сақлап келмей, тәлим мәкемелеринде қоллап-қуўатлап, пән ҳәм мәденият жетискенликлерин ғалабаластырыўға жәрдем көрсетип, билимлендириў илажларына да актив қатнасқан. Өзбекстанда педагогикалық китапханалардың раўажланыўы терең түбирлерге ийе. Ўәлаятларда дәслепки китапханалардың пайда болыўы медресе ҳәм басқа оқыў орынларының пайда болыўы менен байланыслы болып, оларда китаплар билим жеткизиўши тийкарғы қурал болып есапланған. Бизиң халық әзелден китапқумар халық. Қарақалпақ халқының педагогикасы тарийхы XVI-XVIII әсирде Доспамбет және Жийен жыраў сыяқлы данышпанлардың ой-пикирлери менен және де раўажланыўшылыққа еристи.

Олар өз заманындағы ел басшыларын бурынғы өтмиштеги патша, ханлардың әдиллик ислеринен, халықты абаданшылықта, тәртипли етип услап-тутыў тәжрийбелеринен пайдаланыў кереклигин түсиндирди. Жасларды батыр, сөзге шешен болыўға, олардың руўхый ишки дүньясын гөззал етип қәлиплестириў ушын сөз өнерине, саз-сәўбетке итибар бериўди усынды.

XIX әсирде мектеп, медреселер, ондағы тәлим-тәрбия жумысларын жетилистириўге умтылыў жағдайлары, сабақлықлар мазмунын сапалы етиўге қызықсыныў, қәниге таярлаўда араб шығысына барып оқыў ушын талапланыўдың күшейиўи, ағартыўшылық көзқарасларының жүзеге келиўи, Қарақум ийшан медресеси жанындағы китапханалар, ондағы мектептеги турмыс, кәсип өнер менен байланыстырыўға исленген тәжрийбелер ҳәм басқа да тәлим-тәрбия тараўындағы излениўлер үлкедеги педагогикалық ойлардың жетилисиўине тәсирин тийгизди. Китапхана тәлимине болған қызығыўшылық әсирлер даўамында өсип барады. Ал, XX әсир ақырында компьютер технологияларының жедел раўажланыўы ҳәм мәмлекетте жүз берген социал өзгерислер себепли китапханашылық хызмет көрсетиў тараўы ретинде классификацияланған. Тийкарғы мәкемелердиң бири Өзбекстан Халық тәлими министрлигиниң Республика илимий-педагогикалық китапханасы болып, халық тәлимин илимий-информация тәмийнатының зәрүрли дәрегине айланды.

Китапхана ҳәм педагогикалық искерликти раўажландырыўдың заманагөй бағдарлары глобал номерлестириў шараятында Өзбекстан китапханалары информация жәмийетиниң жаңа талапларына ийкемлесип атыр. Тәлим мәкемелери китапханалары негизинде дәстүрий ҳәм цифрлы ресурсларын тәлим процесине интеграцияланыўына хызмет етиўши информацион-ресурс орайлары (АРМ) дүзилип атыр. Китапхана хызметкерлериниң маманлығын асырыў, инновциялық технологияларды енгизиў, көрсетилип атырған хызметлер көлемин кеңейтиўге бөлек итибар қаратылып атыр.

Жаңа әсирдиң басланыўы менен мәмлекетте пүткил тәлим системасының тиклениўи басланды. Оның актуаллығы жәмийет ҳәм әсиресе балаларға дус келетуғын социал қәўиплер (этикалық пәсеңлеў, шаңарақ, мәденият, тәлим ҳәм китапханлық дағдарысы, ҳүжим толқыны, китап базарында инсанға жат әдебияттың пайда болыўы ҳәм басқалар) менен байланыслы еди. Билимлендириў тараўында балаларды руўхый этикалық тәрбиялаў бағдарламалары ислеп шығыла басланды. Китапханашылықта мәлимлеме библиографиясына қызығыўшылық тағыда артты. Китапханаларға байланысы, китапханалардың билимлендириў искерлигин күшейтиў мәселеси биринши орынға шықты. Билим алыў технологиясы арқалы - мағлыўматты аўызша, баспа сөз ямаса электрон формада балаға өткериў арқалы әмелге асырылады. Бундай жағдайда оқыўшылардың мағлыўматларды тек ғана баспа сөз ғалаба хабар қуралларынан басқа, электрон ҳәм цифрлы тәлим ресурсларынан да пайдаланыўы ўазыйпасы зәрүрли болып табылады. Соңғы жылларда оқыў процесине комьпютер технологиялары, электрон тренажерлары, мультимедиа қураллары актив кирип келди. Китапхана педагогикасының айрықша өзгешелиги – бул китапхана фондлары, яғный китапхана фондларында жыйналған ҳәм оқыў ушын арналған баспалар, соның менен бирге, балалар менен ислейтуғын заманагөй китапханада әмелдеги болған мағлыўмат технологиялары жәрдеминде әмелге асырылады. Китапхана педагогикасы бойынша тәлим тек ғана мектепте

үйренилетуғын пәнлерди, бәлки олардан сыртда жайласқан пәнлерди де сәўлелендириўши универсал систе-маластырылган китаплар комплекси тәрепинен әмелге асырылады.

Илимий ҳәм оқыў әдебиятлары, мәлимлеме баспалары ҳәм энциклопедиялар, оқыў ҳәм бизнес әдебиятлары билим алыўдың зәрүрли каналы болып табылады.

Китапхана байланысының айрықшалығы сонда, ол қолда китап пенен әмелге асырылады, қәлеген тийкарда қурылған ҳәм мудамы шахсқа бағдарланған. Китапхана байланысиниң тәрбиялық потенциалы оқытып атырған балада өз-өзин аңғарыўды оятыў, актуаль сораўларға жуўап излеўге қаратылған: ол ким, не ушын ол, адамлар арасында қандай жасаўы керек ҳәм оларға не бериўи мүмкин. Бунда мәмлекеттиң белгили адамлары турмысынан үлгилер, олар ҳаққындағы китаплар үлкен жәрдем береди. Балалардың қызығыўшылығын раўажланыўын мақсетинде мектепке шекем жастан өспиримлик дәўирине шекем прогрессив оқыў репертуарын белгилейтуғын усыныс етилген библиография дүзиледи. Китапханашылар тәрепинен ислеп шығылған ҳәм китапханлық жетекшилерин анықлайтуғын ең жақсы китапхан таңлаўлары китаплар менен ушырасыў мотивациясын раўажландырыўға жәрдем береди. Балалардың раўажланыўы, соның менен бирге, жастан жасқа қолланылатуғын методикалық усыллардың артып баратырған қурамалығы менен тәмийинленеди: киши класслардағы ойынлардан жоқары класс оқыўшыларының жойбар искерлигине шекем болады. Китапханашылық ҳәм информация технологиялары саласында маман қәнигелерди таярлаў Өзбекстандағы тәлим мәкемелери алдында туратуғын ўазыйпа болып есапланады. Өзбекстан мәмлекет көркем өнер ҳәм мәденият институтында “Китап-ханашылық” сыяқлы кафедралар болажақ китапханашылардың кәсиплик илмий тәжрийбелерин қәлиплестириўде зәрүрли орын тутады. Олар китапхана - информация искерлигиндеги заманагөй тенденциялар ҳәм инновацияларды есапқа алған ҳалда оқыў программаларын ислеп шығады. Өзбекстандағы заманагөй китапханаларда оқыў искерлиги натийжелилигин асырыўға қаратылған инновциялық жантасыўлар енгизилип атыр. Бунда электрон ресурслардан пайдаланыў, цифрлы китапханалар жаратыў ҳәм информациядан аралықтан пайдаланыў бойынша онлайн хызметлерди раўажландырыў киреди. Бундай басламалар тәлим мүмкиншиликлерин кеңейтиў ҳәм халық арасында информация бойынша оқыушылардың саўатын асырыўға хызмет етип атыр. Өзбекстан китапханаларының билимлендириў искерлиги заман талаплары ҳәм жәмийет мүтажликлерине масласкан ҳалда раўажланыўда даўам етпекте. Дәстүрий китапхана әмелиятын инновциялық технологиялар менен интеграциялаўшы тәлим орталығының турақлы раўажланыўын тәмийинлейди ҳәм информацияға саўатлы жәмийетти қәлиплестириўге жәрдем береди.

Пайдаланылған әдебиятлар

1. Иброҳимов, А. (2018). Өзбекстанда китапханашылық раўажланыўы: тарийхый ҳәм заманагөй тәреплери. Ташкент: “Наука” баспасы.

2. Илаяров, Б. (2020). Китапхана системасындағы педагогикалық технологиялар: дәстүрлер ҳәм инновациялар. Самарқанд: Университет баспасы.

3. Әлеуов,Ө. (1993). Қарақалпақстанда тәлим-тәрбиялық ойлардың қәлиплесиуи хәм рауажланыуы. Нөкис: «Билим» баспасы.487-489 бетлер.

4. Бердиева,З. (2013). Библиография. Нөкис: «Қарақалпақстан» баспасы 10-15 бетлер.

5. Olov O. (1993 yil) “Qoraqalpog‘istondagi ta’lim-tarbiyaviy g‘oyalarning halokatli rivojlanishi”, “ Bilim“ nashriyoti , 487 - 489 sahifalar

6. Худояров, Б. (2020). Педагогические технологии в библиотечной системе: традиции и инновации. Самарканд: Университетское издательство.

7. Дополнительные источники и нормативные документы Министерства культуры и образования Узбекистана.

РЕЗЮМЕ. Кутубхоначи ва китобхон ўртасида ҳамкорликда ижод қилиш, суҳбат қуриш ва сўз орқали шахсни тарбиялаш.

РЕЗЮМЕ. Сотворчество библиотекаря и читателя, построение диалога и воспитание личности посредством слова.

SUMMARY. The co-creation of the librarian and reader, the construction of dialogue and the education of the individual through the word.

INTERCULTURAL COMMUNICATION AS A SPECIAL TYPE OF COMMUNICATION

Kaipbergenova Sarbinaz Satbay qızı – *teacher of Nukus branch of UzSIAC*

Tayanch so‘zlar: muloqot, hodisalar, rus madaniyati, tushunmovchilik, munosabatlar, tilshunoslik, chalkashlik, milliy madaniyat.

Ключевые слова: общение, явления, русская культура, непонимание, отношения, лингвистика, путаница, национальная культура.

Key words: communication, phenomena, Russian culture, misunderstanding, relationship, linguistics, confusion, national culture.

Introduction. Language. This word refers to various phenomena that need to be distinguished from each other: their confusion leads to confusion and incorrect conclusions. There are at least three understandings of language. It is quite obvious that this communication is not only verbal. Messages by interlocutors can be coded on, besides verbal signs. There are acts, signs, things, signs pictures, etc. A semiosfer includes the codes, each of which differs in the specifics in comparison with the similar code in other national culture. A striking case is one of the cultures of what does not have malleability in the other. To clarify what has been said , making a reservation right away that what is possible, in this case, not only national, but also the social specifics of a certain cool tour code are manifested.

The problems and meaning of the story B, Rasputin «Rudolfyo», which tells about the love of a minor girl-older-classmate for an adult married man, was not perceived by Cuban students who could not understand the reasons that prevented the hero from responding to the feeling love for girls. It should be noted that communicative failures are much more common in intercultural communication than in monocultural. The study of the types of such failures is one of the basic problems of the area of applied linguistics that over the manages to describe the language for teaching it to foreign us. The number of these failures is huge, they can classify in different ways, according to different criteria. The classification that we propose below seeks to combine communicative failures caused by ignorance of the code itself and «out-of-code» failures. Typology of communicative failures in intercultural non-communication. As mentioned above, especially the intercultural communication are most clearly shown in the analysis of negative material. Communicative failures of various types in communication belonging to different linguo-cultural with societies. The study of these communication failures (CN) has both theoretical and practical significance - on the one hand, it makes it possible to identify the typological features of the Russian cognitive and linguistic consciousness, respectively and Russian culture that determine their national specificity, on the other hand makes it possible to designate those «zones» of the Russian cultural space, comprehension of which causes the greatest difficulties for foreign students studying the Russian language, to determine the ways of these difficulties and correcting possible errors, because it is real communicative failures that signal rule about differences in the knowledge base of communicants [1. 23].The sharply increased interest in the functional and pragmatic aspects of speech communication in recent decades has determined a surge in researchers’ attention to various kinds of failures, failures in communication. Only in domestic linguistics, in a relatively short period time, a large number of works appeared, fractionally investigating these problems.

It is considered to the grounds and criteria for classifying communicative failures offered by various auto-rams. It makes sense to distinguish between the communicative and the practical purpose. The communicative goal is subordinated to the practical goal.[2.68]. It seems very important to us to distinguish three classes of reasons that cause CN: 1) generated by the device of the language, 2) generated by individual differences of speakers in any respect.

Another very important point be made. The authors of the CN classifications mentioned above